

Historien om Mary Mallon

Tekst: Jessica Lønn-Stensrud i boka *Bakterienes forunderlige verden*

En dame ved navn Mary Mallon har gitt oss en tragikomisk historie om tyfoidfieber. Mary var bærer av bakterien *Salmonella typhi* som gir tyfoidfieber, men uten å ha symptomer. Uheldigvis jobbet hun som kokk for flere familier i New York i begynnelsen av 1900-tallet. Håndhygiene var visst ikke hennes greie, så hun delte med seg av bakteriene fra sin egen avføring til de menneskene hun laget mat til. Etter flere utbrudd av tyfoidfieber, klarte leger i New York å føre sykdommen tilbake til Mary. Hun fikk etter hvert kallenavnet Tyfoid-Mary.

Salmonellabakterier, farget røde.
Foto: offentlig eie

Mary var ikke særlig ivrig etter å samarbeide og mente at hun ble urettferdig forfulgt av myndighetene for noe hun ikke hadde skylden for. Hun nektet å gi fra seg avføringsprøver, og til slutt ble hun arrestert. Etter å ha blitt undersøkt fant legene ut at hun var bærer av bakterien: De fant den i galleblæren uten at hun selv var syk. Hun ble det vi kaller for den første ikke-symptomatiske personen som er kjent.

Tyfoid-Mary ville ikke gi opp jobben sin som kokk. Hun mente at siden hun ikke var syk, så kunne hun heller ikke smitte noen. Hun ble derfor satt i isolat for å forhindre henne i å kunne spre sykdommen videre. Etter et par år i isolat ble hun satt fri, under forutsetning at hun ikke skulle jobbe som kokk mer. Hun lovte å slutte, og begynte derfor å jobbe som klesvasker i stedet.

Problemet var at hun tjente mye mindre som klesvasker enn som kokk. Derfor byttet hun navn til Mary Brown og tok opp igjen den gamle jobben som kokk. I hver husholdning der hun jobbet med matlaging, brøt det ut tyfoidfieber. Helsevesenet prøvde å finne henne, men hun byttet jobb så ofte at de ikke klarte å følge henne. I 1915 klarte de endelig å arrestere henne etter at hun hadde forårsaket et nytt utbrudd på Sloan Hospital for Women i New York, og hun havnet på nytt i isolat. Denne gangen ble hun ikke satt fri, og hun måtte forbli i isolat frem til hun døde i 1938, 69 år gammel. Da hadde hun smittet minst 51 mennesker, og 3 av dem døde som følge av sykdommen.

Illustrasjon: Otis Historical Archives Nat'l Museum of Health & Medicine, CC BY 2.0

Oppgaver til teksten:

1. Beskriv smittekjeden fra smittekilden til personen som blir syk. Tegn, skriv eller forklar.
2. Hva kunne vært gjort for å hindre smitten av *Salmonella typhi* og utbrudd av sykdommen tyfus?